Број 49. У Новом Саду у понедељак 5 (18) марта 1912 Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију за све остале земље на четврт године 10 круна.

Занредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т. Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008

Вавилонска се кула руши.

Оно што се морало догодити, већ се догодило. А доста је и трајало. Тиче се хрватско-српског народног јединства.

То су јединство градили, као оно вавилонску кулу: зидари целога света, који се иначе и не разуму. Тамо је био и Ерен тал и Томашић и Куен и многи хрватски политичари, а за то су се јединство одушевљавали многи и многи Срби из Хрватске и Славоније, Далмације. Босне, Херцеговине, Србије, па и Црне Горе.

То народно јединство имало је као Јанус два лица. Једно се смешкало на Хрвате, друго на Србе. И имало двоја уста. Једна су говорила Србима: Доћи ће време кад ће обе ове главе сасвим бити ваше! — а друга уста су говорила Хрватима то исто.

Ова дволичност задобила је многе — рачунције, који су мислили да могу да преузму улогу историје, па да од два народа направе један. Ова се мисао јавила у добу, када је српскоме народу на свима странама недостајало правих идеја; та се мисао јавила онда, када је права српска мисао почела да малаксава и кад је било велико растројство. Иначе би оно семе разнели били већ на почетку српски орлови.

Када је реч о народном јединству, потребно је да нагласимо, да су ту мисао прихватили — нарочито са српске стране — само политичари и професори. У широке слојеве народа није та мисао продрла. Народ или није знао за ту мисао, или је вртео главом и није умео да је протумачи. У Србији н. пр. било је време, када је целокупна штампа писала годинама у корист народног јединства, а у свој Србији није било ни сто сељака, који иначе читају новине, а да су правилно разумели шта се хоће с тим, а још мање да су се за то одушевљавали. Та је роба врло мудро продавана под непотпуним натписом: „народно јединство“. А иначе нити су србијанске новине опширно расправљале то питање, нити новине Босне и Херцеговине. Јер је неко мудро убацио реч међу омладину и међу новинарство: О томе се питању не може говорити, не сме говорити; то је питање сасвим рашчишћено! А никад оно није било рашчишћено у том правцу да народно јединство постоји, нити је озбиљно покушавано да се рашчисти. Напротив, мора се човек чудити, како су иначе и озбиљни књижевници извртали јасне речи Вука и Доситеја, и говорили: Ево и ови су били за народно јединство. Из хиљаде и хиљаде Милетићевих чланака, што их је Милетић писао са гледишта, да је српски народ засебан народ, са засебном историјом, организацијом и програмом, ишчупали су неколико реченица и изврнули, да је и Милетић заступао мисао и био уверен, да су Срби и Хрвати један народ. На тај су начин они „доказали“, да је већ давно и коначно решено питање, како су Срби и Хрвати један народ и да је о том сасвим излишно дангубити. И само су још питали: Зар може бити Србина, ко сме да буде против „народног јединства“?

Треба признати, да је било у српској интелигенцији и болесних фанатика за народно јединство. Није чудо! Мисао која је чиста, јасна, има одлучних присталица. Али је доказано историјом, да баш такве, магловите, неодређене идеје умеју да зане су појединце чак до болесног фанатизма. И појавише се у крилу српских професора људи, који су већ предлагали, да се ми Срби одречемо ћирилице, свечарства, прославе св. Саве, само да што ближе приведемо крају народно јединство.

И што је најзанимљивије: сва српска штампа, која је проповедала народно јединство, није планула гневом, него је оћутала то ваљда да разговор око тога не би сметао ствари, а пристати није могла на то. И кад је управа српске самосталне странке у Загребу решила, да се Босна и Херцеговина присаједине Хрватској и Славонији, и да ће радити да придобије родољубе из тих земаља, сва штампа, која је проповедала народно јединство, прећутала је ту ствар. То ћутање беше знак да смо на раскрсници.

Дошло је до онога, до чега је морало доћи, ако у опште још има српског народа. Они који су ушли у народно јединство, не знају ни сами како, али највише услед облетања српске самосталне странке, почеше мало боље да загледају пут, на који их маме, као и политику самосталне странке. И данас новинарство у Србији преживљује кризу у овом питању, оно се већ хлади, а све српско новинарство у Босни и Херцеговини заузело је отворен фронт против јединства и самосталне странке у Хрватској и Славонији.

Сарајевска „Српска Ријеч“ исписала је јасно и отворено, **да су Срби у Хрватској и Славонији под утицајем „Србобранског“ схваћања народног јединства бацили на страну све своје чисто српске интересе, па чак сад неки Срби мисле, да такви интереси и не постоје.** — А сарајевски „Народ“ пише: **„Мора забринути свакога доброг Србина: дело, велико дело Павла Јовановића у Хрватској, руши се. Вође српских самосталаца одговорни су, што су Српство у Хрватској дегредирали, на једну Хрватску политичку странку и на туђинског агента.“**

Ово је јасно казано. И сви српски листови у Босни и Херцеговини без разлике боје пишу стално у том правцу. Добро је, што се ово питање рашчишћава и треба да се рашчисти завремена. Јер ми са браћом Хрватима треба да нађемо пута споразуму на стварној основи, а не на нестварној основи народног јединства, које би пре а после и онако претрпило пораз.

Писмо из Пећи.

Долазак министра унутрашњих дела. — Арнаутски нападај на турску војску. — Несносно стање.

Пећ, 28. фебруара 1912.

Министар унутрашњих послова Хаџи Адил-бај, заједно са својим друговима (реформном комисијом), приспео је у нашу средину 20. о. м. свечано дочекан од војске и овдашњег грађанства, без разлике вере и народности.

ПОДЛИСТАК.

ЉУБАВ.

— Скица Карла Евалда. —

Превод с немачког.

Грета има тек пет година, а већ је себи изабрала драгана. Њен је изабраник син наше праље, сад му је четири године, зове се Ђорђе, носић му није увек прописно сув, као ни Гретин, на чисто личи да су створени једно за друго.

Бива врло често да га она доведе к нама горе, па га води прозору од трпезарије и тамо се са њим забавља до миле воље. Ту се њих двоје упараде, наслонивши браду на даску од прозора, па му Грета показује слике у једној раскупусаној својој књизи, која је зацело све, што има као своје

Ђорђу се за час то досади, па врло грубо стане изјављивати, како хоће кући т. ј. доле у перионицу. Слаткоречивост се Гретина проспе, али не помаже. Он хоће кући — па крај.

Ето ти Грете к мени у собу.

— Татице — вели — зар Ђорђе може да оде од мене, кад хоће? Он је мој!

— Дабогме — велим јој ја — требало би да остане, али —

— Али, татице, он неће да остане код мене, хоће да иде доле, у перионицу.

И тада почне гласно плакати.

Подигох је на крило, па јој стадох причати, да је мало обавестим о току и о лавиринту љубави.

— Не радиш паметно, мала моја Гретице! — кажем јој ја. — Чудноват је свет данас. Кад некога моле да остане, он иде, а када га на врата изгурају — он се сам враћа! Зато отиди у собу, па кажи Ђури: „Одлази куд хоћеш, лудо дериште! Наћи ћу ја брзо другога!“ — Реци му тако, па ћеш видети, шта ће бити!

Грета је паметна девојчица.

Прво ме је својим крупним очима погледала озбиљно, па, испитавши ситуацију тачно, оде са сузним очима, али и с неким поуздањем и гордошћу. Гледам за њом, а она тачно поступи по упутству.

— Што пре да идеш одавде, кликуре један! — виче Грета Ђорђу. — Каже ми татица, да ћу ја брзо добити другога забављача.

Ђорђе зинуо од чуда.

Не разуме је.

Она га ухвати за руку, одведе у предсобље па му отвори врата, јер их он не може да дохвати, и просто га изгони из куће.

— Татице, он ће сад, је ли, опет да се врати?

Пита ме Грета, а замислила се, па јој поглед некуда блуди.

Одосмо у трпезарију, одакле се лепо види двориште.

Нисмо дуго чекали, па зачусмо Ђорђеве кораке одоздо. Још мало — ето га к нама а прст не вади из уста.

— Гре-то! Гре-то!

Виче Ђорђе.

Погледах у Гретy — али гле! Не нађох на њеном лицу оно срећно задовољство, које сам очекивао.

Место тога Гретица ми каже:

— Татице, ја га нећу више! Хоћу истински другога; више волим новога!

Њен је поглед при том чудноват.

Ја га не умем исказати.

Ах, та то је поглед свих, апсолутно свих женскиња, од пете до четрдесетпете године.

Разумете ли?

Најновија поезија Бугара.

— Цртице. —

Пошто се поклонимо успоменама старих бугарских писаца *Георгија Ракоевкога*, па онда *Христа Ботева* и *Левскога*, која су двојица за време устанка обешена од Турака, стаћемо пред књижевним појавама *Љубена Каравелова* и *Петка Славејкова*, који су, може се рећи, положили основ бугарској новој поезији. А одмах нам се за њима указује маркантна литерарна фигура старог и плодног *Ивана Вазова*, песника, романсјера, дра-

Да, поштованим читаоцима „Заставе“ жеља ми је бар укратко да саопштим нашег министра боравак у овом крају. Рекох укратко, а то не због немарности или нехатности; ја бих радо и све своје уложио да овај допис буде најдетаљније написан, али . . . . . Али знам да ће то донети енглески и француски листови, јер су истијема сами дописници у пратњи са министром, а ја ћу да се позабавим мало и о стању нашем после одласка министровог са комисијом.

Министар је овде пробавио три дана. Дошли су му на добродошлицу бегови, аге и прваци овдашњег грађанства, заједно са нашим Србима. Сутра дан посетио је све школе, турске и српске, које је обдаривао у новцу по неку свотицу. Другога дана био је да прегледа хапсове и са истијема се распитивао, и трећега дана издавао је новац за сагореле куле, које је по наређењу из Цариграда још у прогласу конституције дао да се сагоре Џавид-паша, бивши мутесариф пећски. За сваку кулу плаћено је дводупло, тродупло, и колико није вредило. Обећао је много што-шта. Четвртога је дана кренуо за Ђаковицу. Још пре но што је кренуо, одреди са војском из Пећи наређени су били до пола пута, од пола пута па до у Ђаковицу, били су такође одреди са војском из Ђаковице.

Одавде је испраћен као и што је био дочекан. Џафер Таијар-бег кренуо је са министром у Ђаковицу. Чете арнаутске, које непрестано пале, убијају и истребљују само српски живаљ, а које су удружене са чувеним четницима католицима Фандама, знали су заполазак министров, те су се још за рана припремили да истоме како тако стану на пут, и да га не пропусте живога. Војска, која је изашла била на пут за обезбеђење, сукобила се са четама на три места између Пећи и Ђаковице и то: у селу Стреоце, с. Луке и у с. Јуник. При пушкарању погинуло је 8 војника и 4 четника, које је војска понела у Ђаковицу. Док је на тим местима пушкарање трајало, министар је са својим друговима и Џафер Таијаром обилазним путем — даљним селима — још исте ноћи приспео у Ђаковицу. У Ђаковицу је ушао неопажен и без најмањег дочека.

Ђаковачки четници тек што су дознали да је приспео министар са комисијом и Џафер бегом, одмах су се почели сакупљати, и за време од једне ноћи цела Ђаковица била је опседнута.

Још исте ноћи министар је друговима изјавио да ће изјутра рано крећати за Призрен.

На изненађење министрово, сутра дан још пред саму зору, четници су у удружењу са католичким Фандама отпочели пушкарање над Ђаковицом и решили се, да не пропусте министра живога да изађе из Ђаковице, а са изјавом док им не буду усвојени њихови захтеви — које су ови Арнаути још поодавно поднели министру у 7 тачака. А што је најглавније да им се изда оружје, које им је одузето.

Министар се није дао уплашити. Одмах су изаслани били редови војске на пут од Ђаковице до Призрена, који су у моменту наишли на јак отпор, те у сукобу са четама, незнаним бројем поубијаних војника покрила су се ђаковачка поља. Видео је министар да је лепо насео, а живот сладак; позвао је присталице чета, изјавио им је да ће им се све по жељи учинити само док оде до Цариграда. Понудио им је грдне суме новаца, које је одмах још то јутро издао, и тек после тога масног обећања и издатих златника, предвођен од Сулејман аге Батушића пропуштен је да изађе из Ђаковице и без обзира и без икаквих војничких почасти отпутовао у Призрен. — Џафер Таијар бег имао је кубурења са истим четама, јер и њега нису хтели пропустити за Пећ да се поврати. Али је овај тако вештак, а и одважан у свему, те је својом вештином здраво и добро приспео данас по подне овде у Пећ. Одмах је позвао на договор бегове, све аге и прваке овдашњих Турака, који се и до овог момента још нису разишли те не знам шта су на својој седници говорили.

После одласка министровог, у Пећи и околини продужене су старе пљачке и глобе, које падају на леђа незаштићених Срба. Тако чете руговачке посведневно шаљу поруке српском грађанству тражећи, да им уцену плате. Страх од ових зликовачких чета овладао је, да се и у варош не увуку, јер како им до сад није нико тражену глобу дао, догодило би се, да би многи Срби главом платили. Иначе нико из вароши не сме да излази. Како је настало време, да се виногради окопавају, то сад нико и не помишља на њих, ко их има, него су остали запуштени, јер се догодило, да су многим Србима враћени радници, преко којих су чете поручиле сопственицима лоза за глобу.

Данас је због смрти једног хришћанског војника овдашњи ућумат морао послати двадесет наоружаних војника да спровод прате и пазе; јер без војника свештеник и пратња нису смели поћи. Ово зло стање нашег живота, постало је по све несношљиво и нико нема да пружи заштиту. Власти немоћне, па и кад су биле у стању да пруже заштиту, то нису чиниле. Са оваком политиком повлађивања Арнаутима уопште и зликовцима на посе, довешће нас у такав безизлалан положај, да ћемо се једнога дана обрести пред таквом опасности, да ни из куће изаћи не можемо. Па докле ће се овако, многи се питају? Стрпљења је било доста, због чега се многи носе мишљу, да се иселе. А нашим надлежнима, види се, да је мало и ни мало стало до тога, хоће ли ови крајеви бити насељени Србима, колико до тога, ко ће бити владика. На ово питање, које је по њиховим посувраћеним појмовима важније природе, надлежни кругови посветили су сву пажњу. Немају времена да се за незаштићени народ српски, за који су позвани да раде — побрину и олакшају му очајни и тешки положај.

Ово је већ у самој вароши ево овако, а како је тек сељаку и војнику у пољу, ни одкуда незаштићеном?

Политички преглед

Криза угарске владе.

У суботу били су код краља гроф Андраши, Коломан Сел и гроф Аладар Зичи. После аудијенције Сел је изјавио само толико, да је по његову мишљењу положај врло тежак, нарочито због тога, што у Бечу не мисле да попуштају, али се нада, да ће се ипак наћи излаз из садањег заплета. Гроф Зичи изјавио је, како краљ врло добро познаје политички положај и он, гроф Зичи, стекао је уверење, да краљ већ има одређено своје мишљење о решењу кризе. Сада долази на ред аудијенција министра финансија Лукача. „Нова Слободна Преса“ пише, како ће Лукачева аудијенција бити од посве друга значаја него аудијенције, које су биле у току прошле недеље. Није искључено, да ће краљ, не само саслушати Лукачево мишљење о политичком положају, него ће му *поверити и одређену задаћу, с којом ће се Лукач већ вратити у Будимпешту.*

Одгода босанско-херцеговачког сабора.

Из Сарајева јављају, да ће сабор Босне и Херцеговине бити привремено одгођен до месеца маја. Као разлог одгађању сабора истиче се долазак новог заједничког министра финансија Билинског у Сарајеву, који хоће да покуша, да из три главне странке у сабору створи једну гувернементалну странку, која би омогућила лак рад у сабору. Ну сабор се управо одгађа због земаљског прорачуна, који је већином гласова одбијен у саборском прорачунском одбору, па би свакако тако прошао и у самом сабору. За време одгоде сабора па до поновног му отварања имали би се повести преговори између појединих странака и министра, да би се створила основа за гувернементалну странку. Такав се покушај чинио већ летос, али без успеха. После летњег одмора покушали су католици и муслимани споразумно да раде против Срба, потпомагала их је у томе свим силама и влада, али им то ипак није пошло за руком. Уверили се, да се не може водити политика и владати против читаве једне вере. Сада ће министар Билински покушати, да из све три странке створи већину за владање. Сарајевска „Српска Ријеч“ пише, како је садања криза поникла из различитих интереса сабора и владе. Садања криза је озбиљнија од свију досадањих, а то се види и по томе, што је прорачунски одбор одбио прорачун. Кључ ситуације налази се данас у рукама министра Билинског. Ако он заиста хоће успешан рад у сабору, треба меродавне факторе у обе поле монархије да увери, да се даље не може владати Босном и Херцеговином као простом колонијом. Систем исцрпљивања треба заменити системом привредног дизања народа. Грађанска права и слободе морају се проширити и домаћи елеменат мора престати бити парија у својој рођеној отаџбини. Ако се у том правцу — завршује „Ср. Ријеч“ — не учине уступци народу, сабор ће бити неспособан за рад, све кад би се католици и муслимани и одлучили да одобре прорачун, јер не би прошло дуго времена, највише годину дана, када би и они били присиљени, да се прикључе опозицији Срба. У том случају мо-

---

матичара, који још и данас стоји у зачељу активних књижевника бугарских Вазов је први бугарски књижевник чија су дела превођена на западне језике европске, а и сам је такођер један од првих преводилаца страних књижевника на бугарски језик. Иначе је Вазов и српским читаоцима довољно познат.

Донекле друг Вазова сматрао се *Константин Величков,* који је пре неке године онако трагично завршио свој живот померивши памећу у једном моменту за време представе у самом позоришту у Софији. Величков је био ученик францускога лицеја у Цариграду, био је виђени политички борац, нарочито против Стамбуловљева развратнога режима, уметник душом и по професији — живописац — писац добро успелих „Цариградских Сонета“, драмских покушаја, преводилац Шекспирова „Магбета“ и „Пакла“ из Дантеа.

Његов је друг из Цариграда *Стојан Михаиловски,* хумориста и сатиричар.

Даље долази као следбеник Вазовљев популарни *Алеко Константинов,* који је погинуо из политичких разлога у Бугарској 1897. а који је нарочито изишао на глас као писац „Баја-Гање.“

Још млађи су *Пејчо Славејков, Кирил Христов, Елин-Пелин, Антон Страшимиров, П. К. Јаворов, Добро Ганчев.*

Славејков је син и наследник имена раније поменутога Петка Славејкова, а стоји под утицајем немачке и руске литературе. Обратио је на се пажњу понајпре епским и рефлексивним песмама. Његов је видокруг знатно шири од хоризонта свих који су пре њега певали на бугарском језику, а „Крвава песма“, велика и недовршена песма у тону старих класика узима за предмет крваве догађаје на Балкану.

Елин-Пелин је псеудоним *Димитрија Иванова.* Његова поезија има мало живљега социјалнога нерва; нарочито је у стању да пробуди у читаоца симпатије за потиштени живот земљораднички. Његове су кратке скице стекле и код српских преводилаца својих поштовалаца. Ипак је Елин-Пелин и поред брзо извојеваних успеха ускоро престао био писати

Антон Страшимиров је, поред оригиналних и преведених песама, изашао на глас нарочито с романом „Тужна времена“, у коме је нацртао сав разврат доба Стамбулова. — У роману, поглавито историјском, показао је успеха и *Добро Ганчев.*

Јаворов се, пак, сматра као најмодернији бугарски песник: његова је збирка песама убрзо дочекала два издања, што је у бугарској литератури управо највећа реткост, готово усамљена појава!

Али је нова и најновија бугарска књижевност врло добро карактерисана напоменом, да се не удаљује — ни онда кад је „модерна“ — од домаће, основе. „Мирис ружа, живописни народни костими, источњачка простота и примитивне нарави — све то у бугарских писаца има веће цене него везе западњачке. Млада бугарска литература још није показала *уметности* у техници. Трезвени Бугарин не влада ни полетом маште ни лако узбудљивим темпераментом поетичнога Србина, који је често склон ка хиперболи и некој виспрености изражаја. Србин се рађа песником — што се не може казати ни за ког другог Словенина. Србин је — ако се може тако рећи — словенски Италијанац, док су Бугари махом практични људи, који се о правој поезији мало брину“.

Такав је суд чешког литерарног историчара.

рао би се сабор распустити и расписати нови избори, у којима би имала да води борбу влада са сабором.

Талијанско-турски рат.

У Лондон је преко Адена стигао из Лохаје глас да је талијанска крстарица „Пијемонт“ прошлог петка бомбардовала турску тврђаву у Арабији Миди и да се 400 војника из Еритреје искрцало на обалу. Ти војници, удружени са четама Сајид Идриса, напали су и заузели тврђаву и заробили су 60 турских војника, који се налазили у тврђави. Услед тог поступка Сајид Идриса, имам Јахија прогласио је „свети рат“ и позвао је арапско становништво, да заборави све размирице и при тече у помоћ Турцима, уништи Сајид Идрисове чете и изагна Талијане. Из Рима поричу, да се у пристаништу Мидија ис крцали еритрејски војници. — Турска влада је званично објавила, да ће батерије на улазу у Боспор 6. (19.) и 7. (20.) овог месеца ноћу држати вежбе у пуцању. — Талијански министар спољних послова Сан Јулијано уручио је заступницима Русије, Енглеске, Француске, Немачке и Аустро-Угарске одговор талијанске владе на питање тих сила, под којим би условимо Италија пристала на мир са Турском.

Народна села у Перлезу.

Прошле недеље одржано је завршно селу у нашем месту. Како је то новина и првина била за нас, потребно је тај рад одбора за приређивање нар. села приказати и широј јавности и изнети његово искуство око тога ситног рада за народ Нема сумње да ће и то припомоћи, да се нађе најподеснији начин каква треба да су нар. села.

На првом селу говорио је поп Душан Ђурђев о утицају науке на развој и сазревање народно. Предавач је на импозантан начин изговорио ту, управо, академску расправу, спустивши је великом вештином на ниво разумевања нашег ратара. Ванредно пластично и вешто је разрадио уплетену тему о народним родољубима, те је тиме потпуно уверио присутне, да заиста имаде људи, који све, и живот свој, приносе на олтар среће свога народа. — Ђорђе Живановић, слуш. филозофије је предавао о сујеверју и лечењу у нашем народу; изнео је врло живо поједине облике и кобне последице тога веровања. — Јован Николић, књиговођа је свестрано приказао меницу. Николићу се мора признати да је сасвим савремену ствар необазривом свету расветлио. — Даница Максимчев Путник, нар. учитељица је такођер важну ствар приказала: јектику. Њезино предавање је потпуно успело Највеће је признање могла и сама опазити у ганутости слушалаца. Говорила је од срца срцу. — Парох Петар Максин је испунио једно село предавањем о штампи, књизи и просвети. Прелази са предмета на предмет беху врло вешти. Најглавније је, што је умео да унесе интересантности у та иначе, народу непримљива питања. Говорио је о задатку месне нар. књижнице и читаонице. (Статистика показује да су за ове три последње године њих 270 вадили књига, а свега је прочитано 2504 књиге.) Последње село је завршио Вит. Максимчев, нар. учитељ, предавањем о алкохолу. Држали смо, да ће ова тема одбити слушаоце, јер говорити пред публиком која је уверена, да алкохол, пиће, прија, није баш најблагодарнија ствар. Но Максимчев је показао да се и о непопуларним темама може говорити, па и успети. Умесно је погодио начин излагања. Пустио је да други говоре, а он је и неприметно управљао вољом слушалаца.

Предавања су била прва тачка села, а по том се читале одабране приче, декламовало се, певало и свирало. Што се на селима могао пружити и забавни део иде заслуга и признање месном црквеном певачком друштву и тамбурашком одсеку и њиховом коровођи Ђорђу Балножању. Хвала им! Тако се схваћа дужност!

Завршили смо рад за ову годину с тиме, да и догодине опет отпочнемо, по свој прилици још успешније. Успешније зато, што ће одбору бити при руци и искуство. Наиме, приметио је приређивачки одбор, да лака и кратка предавања вољније прате и да је забавни део за сада увек био примамљивији. Сасвим разумљиво. Предавање, ма како лако било, замара, а забава, певање и свирање, разоноћава. Одбор се већ сада брине, како би већ идуће године забавни део проширио и у ту забаву унео што више поуке, тако, да у исто време слушаоци имају и предавање и забаву. Зато одбор озбиљно ради на томе, да до године ступи пред слушаоце с кинематографом. Када ту справу буде имао на расположењу, зацело да ће се двојином постићи већи успех. О овоме, заиста, треба озбиљније промислити, нарочито они, који приређују поучно забавна села по селима, где немају на расположењу средства за забавни ред. Онима је још лако где имаде певачких и тамбурашких друштава, али тамо где свега тога нема и где је све спало на два три човека, ствар села иде врло тешко. У талим приликама би један кипематограф, ма и јефтинији, успешно и ненадмашно, испуњавао ту празнину. —ћ.

Вести из места и са стране.

Бес Ђукине компаније.

Ђукина компанија осетила је, да може изгубити масне залогаје у деоничарском друштву „Натошевић“. Зато је по „Бранику“ и подрепашком листу надала ужасну грају против оних деоничара, који су дошли у скупштину, да мало завире у рачуне и да виде, како се ради. Они имају права на то, јер је у питању и њихов иметак. Ђука Михајловић и компанија неће то да трпе, па се деру као да су им стали на жуљ. У „Бранику“ пишу, да они нису партизани, а из целог чланка њиховог извире дивљачка страначка мржња против деоничара радикала На примедбу, да куца не лаје села ради, него себе ради, правдају се Ђука и компанија, да они нису спали на ону зараду, коју добивају од друштва „Натошевић“ и да би они на другом месту могли више зарадити Али кад су тако велики пријатељи учитељству, што се грабе за ту зараду — и што не траже ону већу зараду на другом месту? Себичност је ту по среди. Ђока Михајловић, Душан Ружић и Ђока Гајин имају своју зараду у друштву „Натошевић“. Они су штампари и књижари, па им је жао, да изгубе ту зараду. Мало им је, ма да уживају иначе две учитељске плате. Ђука штампа свој „Школски Гласник“, а плаћа кад хоће, те „Натошевић“ губи и на камати. Он је штампао и подрепашки лист дотле, док се није нагомилао дуг од скоро 5000 круна. Мита Ђорђевић је крив, што није пустио, да се и даље бесплатно штампа подрепашки лист. Обест Ђукине компаније дојадила је и учитељима нерадикалима. Сви су сити Ђуке и његове компаније, која под фирмом учитељске солидарности терорише, а и користи се. Кад је Ђука видео, да ће му се извући асура испод ногу, он је послао учитељима окружницу, у којој се служи најдрекиијим клеветама против Мите Ђорђевића и другова. Ствара у друштву „Натошевић“ подрепашку странку, а подрепаши га помажу у нади, да ће и опет моћи бесплатно штампати свој лист. Ту дрску окружницу потписали су Ђока Михајловић, Младен Ђурошевић, Жарко Алексић, Милан Калуђерски, Ђока Гајин, Душан Ружић, Лазар Вукотић, Стеван Бошњак и Коста Јанковић. Та нам је окружница послата уз напомену, да се учитељи гаде на таку работу.

Српски краљ Петар и Французи.

У Паризу је изишла на француском језику књига о српском краљу Петру (Henri Daragon et A. Burrus de Dangeran: „S. M. Pierre I. de Serbie en France“. H. Daragon, editeur, Paris). Званична посета краља Петра у Паризу од 3. до 6. новембра прошле године примљена је у Паризу врло симпатично, јер краљ Петар има старих веза са Француском а нарочито са француском војском, у чијим је редовима био учесник француско-немачког рата. Ова књига верно и опширно описује ту посету, а украшена је и лепим фотографијама. У њој су програми свечаности, приређени у част краљу Петру, а описан је краљев дочек, изнесени су сви говори, посета у Сенсиру, чланци разних листова и т. д. За савремену историју ова књига није без интереса. Ова је књига најбољи одговор оним бечким и пештанским листовима, који су посету краља Петра у Паризу потцењивали.

Демонстрација за опће бирачко право.

У Будимпешти је у петак у вече радништво приредило велику демонстрацију у корист опћем бирачком праву и уз борце за то право, Јустову странку. У вече у 8 сати одржала је социјал-демократска странка седам зборова на разним местима у престоници, а после зборова око 10 хиљада радника и грађана дошло је пред зграду клуба независњачке странке и одушевљено клицали борцима за опће бирачко право. На најпосећенијем збору, у у мурањској улици, говорио је и независњак гроф Тодор Бађањи Пред клубом независњачке странке искупљеном радном народу говорили су Јулије Јуст и Мартин Ловаси, независњаци и социјалиста др. Жигмонд Кунфи. После тога се већи део радништва разишао, само око хиљаду њих покушали су да оду пред великашку и богаташку касину, да демонструју против противника опћем изборном праву. Полиција их је у томе спречила. Тада поворка оде пред уредништво „Будапешти Хирлапа“, где се заоре усклици: Доле са најамницима владиним! — по нека каменица одлетела је и у прозоре уредништва. Још пре но штоје полиција стигла онамо, радништво се било упутило уредништву социјалистичког листа „Непсаве“, али полиција их је хтела да растера и одатле. Тада је дошло до сукоба између радништва и полиције. Полиција на коњима са исуканим сабљама јурнули су на раднике, а ови одговорише каменицама и опекама Од радника неколицина је рањена, а једна опека свалила је с коња и једног полицаја. Два радника су ухапшена.

Нападај на талијанског краља.

Читава Италија весели се и слави, што су талијански краљ и краљица остали неповређени, када је пуцао на њих анархиста Далба. У слављу том предњачи сам Рим. Све улице у Риму окићене су заставама и цвећем. Прекјуче је био код краља талијански сабор и сенат да поздраве краља и краљицу, што су срећно избегли нападај. У славу тога приређена је и свечана демонстрација, каквих је мало гледао Рим. Нападај тај само је још допринео омиљености у народу и иначе омиљеног талијанског краља Виктора Емануела и краљице Јелене. — У ствари тог нападаја полиција води живо истрагу. Нападач Далба затворен је у тамницу Рођина Цели. Када су га почели испитивати, изјавио је, да се каје и почео је плакати. Лечници су установили, да је душевно потпуно здрав. И он и родитељи су му врло побожни Мати Далбина је при преслушању изјавила, да ту срамоту не може преживети. И она и муж јој исказали су, да им син никада није читао никаквих листова осим „Трибуне“. — Не знају, да ли је имао каквих веза са женевским анархистама. Када је преслушаван сам Далба, рекао је, да се последњих дана са својим пријатељима вежбао у пуцању. (Полиција сада трага за тим пријатељима.) Не припада никаквој странци. Од две године амо индивидуалиста је. Много је размишљао о нападају на краља. Прво је хтео, да баци бомбу на њега, али није умео да је начини, „новајлија“ је у тим пословима. Не зна, зашто је хтео да убије краља. Рекао је само: Пријатељи су ми говорили, да треба за нешто да се осветим. Револвер — каже — да је нашао. Свечано рухо је обукао, што није хтео да иде на рад. У среду ноћу, не зна управо, где је био. Лутао је улицама Жали, што је матери својој причинио толику тугу и бол. Када је то рекао, стресао се и почео молити: Дајте ми да што огрнем, зима ми је; дајте ми вруће каве — Полиција сумња, да је Далба био у вези са анархистичким удружењем у Женеви. Полиција је дознала засада ово: Пре три недеље дошао је у Женеву неки Румун Ташко (Анастасије) Кучура и настојавао је, да склопи пријатељство са анархистама Талијанима. Набрзо после тога стигао је у Женеву неки турски чиновник, који је пре више година био код турског конзулата у Женеви. Тај Турчин је одмах потражио оног Румуна и с њиме се врло често састајао. Полиција сада трага у томе правцу. Утврђено је и то, да се Далба већ од неколико дана вежбао у пуцању. Револвер, којим је Далба пуцао, вреди бар 150 лира.

Жребање у Новом Саду.

Новосадски магистрат јавља, да ће списак оних војних обвезника, који су позвани на новачење за 1912. годину, бити изложен код војног одељења у магистрату од 3. (16.) марта до 10. (23.) марта. Ко има какву опаску на тај списак, може је у томе року пријавити варошком магистрату. Жребање (извлачење бројева, педуља) пак за оне војно-обвезнике, који се родили 1891. године, обавиће се у уторак 13. (26.) марта код магистратског војног одељења. Жребање почиње у 9 сати пре подне. Војни обвезници не морају доћи да извлаче бројеве; који не дође, за тога ће извући број заступник или други ко, кога одреди вар. војни сенатор.

Зима и снег.

Последњих дана поново је застудило и после оних неколико благих пролећних дана поново је наступила зима. У појединим крајевима Угарске повратило се право зимње доба, са јаким мразом и снегом. Мраз је нанео велике штете воћу, од кога је неко већ и исцватало. Снег је пао по бреговима карпатским, а нарочито у Ердељу. У неким крајевима Ердеља већ од два дана веје снег.

Речник једног школског референта.

Љубомир Лотић, епархијски школски референт бачки и будимски је написао је у „Бранику“ један чланак, који је излив његове пакосне душе Разуме се, да је тај чланак пун одабраних речи, којима се може поносити један школски референт, кога је подрепашки лист прогласио модерним светим Савом. Хтео је зар да и тиме посведочи, да је заслужио почасни наслов Тараћко! Ми му на томе не завидимо. Ако је желео то да постигне — нека му је срећно. Што је себе хвалио у том чланку, то му не замерамо. Кад неће други да га хвале, мора се он сам да хвали. А ми му на најновијем успеху на „просветном“ пољу од срца честитамо. Шта ко тражи, оно и нађе.

Кратке вести.

— Бачка општина Моношторсег закључила је да недељом и празником све крчме морају бити затворене од 9 сати пре подне до 1 сата по подне.

— Општинско представништво у бачком Петровом Селу једногласно је решило, да свима учитељима, учитељицама и забавиљама повиси плату са 20 постотака.

— Општинско представништво у Кању изгласало је општинским послужитељима (плајатима) скупарински доплатак по 100 круна.

— У Сомбору је 15-годишња ратарска девојка Јованка Бачрићева побегла са 16-годишњом циганком Луром Николићевом; однеле су са собом 6 дуката на сребрном ланцу. Полиција трага за бегуницама.

— Угарски министар просвете именовао је Стевана Стефановића учитељем општинске школе у Горњем Ковиљу.

— Земаљско надзорништво за гајење свилених буба одредило је цене за откуп чаура у 1912. години. Прва врста плаћаће се 2 круне 30 потура по килограму, друга врста 1 круна 30 пот; а трећа врста 20 потура по килограму.

— Понтонски мост преко Тисе код Титела биће постављен до краја ове недеље.

— У Горњем Ковиљу Паја Ачански одвукао је 15-годишњу кћер Лазе Поповог, Татијану. Полиција је девојку на очев јој захтев довела натраг, а против момка покренут је казнени поступак

— У данској престоници, Кодњу (Копенхаген) били су ових дана избори варошких представника. Скоро половицу гласача чини женскиње. Од 42 изабрана представника осам су жене

— Код Виртенберга (Пруска) сударио се поштански воз са теретним. Од железничка особља један је погинуо, а четворица су рањена. Више кола се запалило, те су изгореле многе вреће са пошиљкама. Двоје кола у којима су били волови и свињи измрвљени су.

Брзојави „Застави“.

Стигли 2. марта

Турска и Русија.

Цариград. Цариградски листови пишу, да је турска влада пријатељски затражила разјашњења од руске владе у ствари прикупљања руске војске с оне стране Кавказа на турској граници. Русија је одговорила, да је прикупљање војске наређено ради вежбе.

Министар Сазанов одступа.

Петроград. У дипломатским круговима се тврди, да је одступање руског министра спољних послова свршена ствар Као његов последник спомиње се руски велики посланик у Токију, Малевски-Молевић.

Сукоби на црногорско-турској граници.

Цариград. На црногорско-турској граници учестали су погранични сукоби.

Руски посланик у Цариграду.

Петроград. За руског великог посланика у Цариграду одређен је досадањи руски посланик у Букурешту, Михајило Гирс.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 5 марта 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К 40 п. до — К — п
Пшеница нова — К — п. до — К — п.
Пшеница средња 22 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 20 К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 18 К — п. до — К — п.
Зоб нова 18 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 15 К 40 п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К — п
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.
Пасуљ бели — К — п.до — К — п.
Пасуљ жути — К — п. до — К — п.
Лањик — К — п. до — К п.

Све од сто кила.
Свињи средњи . . 114 до — п.
Свињи лаки . . К 110 до — п.
Теоци К 120 по кили.
Овци 40—50 К пар.

Лицитација

По решењу црквеног одбора српске православне црквено-школске општине новосадске донесеног у седници од 19. фебруара (3. марта) 1912. под бр. 85. овим се расписује **УСМЕНА ЛИЦИТАЦИЈА** ради издавања под кирију стана и локала у кући ове **општине, а задужбине Јована и Марије Трандафил у улици Лауша Кошута број 11.** Стан се налази на спрату и састоји се из 2 собе са улице 3 собе из дворишта предсобље, кухиње и затворен ходник.

Уз локал и комтуар има и једна соба за млађе при земљи, у дворишту подрум комора за дрва, шпајз, даље засебно 2 собе и кујном.

И стан и локал издаје се под кирију од 1. августа о. г. на 6 година дана.

Лицитација ће се одржати у четвртак 29. марта (11. априла) 1912 у 4 сата по подне у писарници ове општине.

Услови закупа могу се сазнати у општинској писарници за време званичних часова

Српска православна црквено-школска општина.

У Новом Саду, 22. фебруара (6 марта) 1912.

Паја Ћурчић с. р. **Лука Малетић** с. р.
књиговођа 313 3 3 потпредседник.

Лицитација.

Црквени одбор српске православне црквено-школске општине новосадске у својој седници од 7. (20) фебруара 1912. године Ц. О' 52. наредио је, да се распише лицитација на оне станове и локале, са чијим садањим закупницима истичу уговори 1. новембра 1912. године: То су **цела кућа под бр 13 у ћурчијској улици.** где је садања апотека Јована Вујића.

Кућа је на спрат у спрату је стан, а доле је апотека са лабораториумом и једном собом за млађе.

Ова се кућа издаје на 6 година од 1. новембра 1902. године.

Дућан у кући бр. 11. у улици Лауша Кошута где је сада дућан рукавичара Јозефа Фишера; и овај дућан се издаје на 6 година од 1. новембра 1912.

Усмена лицитација на ове објекте заказује се за четвртак 29. марта (11. априла) 1912. године у 4 сата после подне у општинској писарници

Српска православна црквено-школска општина

У Новом Саду 22 фебруара (6. марта) 1912. године.

Паја Ћурчић с. р. **Лука Малетић** с. р.
књиговођа. 314 3—3 потпредседник.

ХОТЕЛ НА ПРОДАЈУ

Свој новосазидани **„Хотел Балкан“** који постоји на најлепшем месту

У ЗЕМУНУ.

Са 14 лепо намештених соба са путнике и свим осталим за ту радњу потребним намештајем и удобним просторијама, због другог предузећа продајем по врло повољним условима одмах. 364 2—3

ПЕТАР СИРБУ, хотелијер ЗЕМУН.

КЛАВИРА,

пијанина, хармонијума за приватне куће и школе, за концерте и певачка друштва, касине и гостијонице у елегантном стилу уз

ЦЕНЕ УМЕРЕНЕ.

БРАЋА МИХАЈЛОВИЋ У БЕЧУ.
WIEN V., Margaretenstrasse № 80. 266 5—

ХОТЕЛ ПАРИЗ У ВРШЦУ

П. н. грађанству у Вршцу и на страни јављам, да сам преузео:

Хотел Париз у Вршцу

Свечано отварање биће 1. (24.) марта о. г.

Стараћу се да своје поштоване госте задовољим добрим **јелом, пићем** и **послугом**

У хотелу има лепих соба за конаковање, које сам снабдео новим намештајем.

Молим за многобројну посету.

ВРШАЦ, 10. марта 1912.

386 2—3 **НАУМ РУСОВАЦ.**

ВЕШТ ПОМОЋНИК

мешовите трговине бранжи вичан који влада српским, немачким и мађарским језиком може добити место одмах. Својеручно писане понуде у којима треба означити захтев плате и приложити сведоџбе нека се упуте на

383. 2—3 KOHN GABORA u Doljni Miholjac (Slavonija).

Kihirdetés.

A parragi anyakönyvi kerület alulirott anyakönyvvezető helyettes kihirdeti, hogy:

1. Laczkovics András (Jandre) ki családi állapotára nézve nőtlen, és a kinek vallása: görög keleti, állása (foglalkozása): őrmester a cs. és kir 96-iki gyalodezredben; lakóhelye: Pétervárad (szerém vármégye), születéshelye: Szlavszkopolye; életkora: 26 éves aki Laczkovics Milos és néhai Laczkovics Emilia fia.

2. Blagojcsev Dominika (Dinka) aki családi állapotára nézve haodon, és a kinek vallása: görög keleti, állása (foglalkozása): varrónő, lakóhelye: Parrad 282., születéshelye: Bajsa; életkora: 22 éves, aki Blagojev János és Miháilov Miléva leánya, — egymással házasságot szándékoznak kötni

Felhivatnak mindazok, a kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valamely törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményről tudomásuk van, hogy azt alulirott anyakönyvvezetőnél (helyettesnél) közvetlenül, vagy a kifüggesztési hely községi elöljárósága (illetőleg anyakönyvvezetője) utján jelentsék be.

Ezt a kihirdetés a következő helyeken kell teljesíteni, u. m: Parrag és Pétervárадon hirlap útján

Kelt Parragon 1912. évi márczius hó 11-ik napján

Berosényi József,
anyakönyvvezető.

Објава.

Потписани сремски матричарски заступник у Парага објављује, да:

1. Јандре Лацковић, који је по породичном стању нежењен, православне вере, по занимању стражмештар у 96-ој ц. и кр. пешачкој пуковнији, станује у Петроварадину (сремска жупанија), рођен у Славском Пољу, стар 26 година, син Милоша Лацковића и покојне Емилије Лацковић.

2 Динка Благојчев, која је по породичном стању неудата, православне вере, по занимању кројачица, станује у Парага 282., рођена у Бајши, стара 22 године, која је кћи Јована Благојчевог и Милеве Михаилове.

Позивају се сви они, који знају за какву законити препреку против овога брака, да то пријаве потписаном или општинском поглаварству, где ће горња објава обнародована бити.

Ову објаву треба обнародовати на овим местима, као: у Парага и у Петроварадину путем листова.

У Парага, 11. марта 1912

Јосиф Берчењи,
матричар.

389 1—1

КОМАСАЦИЈЕ И ПАРЦЕЛАЦИЈЕ

ПРИМАМО.

Упутства за покретање и даљи поступак око комасирања на основу закона од 1908. г.

дајемо бесплатно

МИЛИВОЈ СОКОЛОВИЋ И ПАВЛЕ НИНКОВ,

265 **дипломирани инжењери** 3-3

са нарочитим оспособљењем за комасирање

Баваниште, (Homokbálványos) Temes m.

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.